

Umor periculos

(Bancuri politice la maghiarii din România)

(Rezumat)

Studiul prezintă și analizează pe scurt bancurile politice vehiculate în România lui CEAUȘESCU. Culegerea s-a făcut în Transilvania, începând din anul 1977, cu ajutorul unor surse maghiare (marea parte), româ-nești și germane. Prezintă pe undeva o formă de rezistență, implicit un fel de protest, bancurile acestea au valoare documentară. Din mai multe puncte de vedere, aceste piese ale literaturii orale completează cunoștințele noastre referitoare la acest gen. Prezintă interes de exemplu caracterul lor interetnic-internațional, specificul umorului unei minorități naționale, în acest caz al maghiarilor din România.

Despre ancheta propriu-zisă

Din ultima parte a anilor '70 și până la schimbarea petrecută în '89, am colectat în ilegalitate bancurile politice ale epocii de aur (1965-1989). În loc să-mi aștept hainele vârgate, am sperat (fără să cred în această speranță) că această colecție va fi editată. Și după 1990? Întârzierea editării colecției este doar o verigă în șirul lung al neîmplinirilor.

Prima parte a acelor ani '90 tulburi nu a fost favorabilă pentru colecția mea de bancuri, dar și ulterior am considerat că e periculos să fac public numele colaboratorilor.

Informatorii sunt în marea lor majoritate bărbați, intelectuali. Dar se numără printre ei și agricultori, muncitori și femei. Mare parte din materialul colecției s-a strâns prin metodă pasivă. Doar după '90 am dezvăluit faptul că am cules bancuri politice, tovarășe de luptă vechi și noi.

Am lăsat deoparte un număr imens de variante, am păstrat doar câteva dintre ele cu funcție ilustrativă.

În 1998 – în urma cererii lui Vilmos VOIGT – am notat în paralel cu Imre KATONA bancurile politice, domnia lui în Ungaria, eu în localități din România, dar tot de la informatori maghiari. În această perioadă am încercat să descriu condițiile precise ale informării. Prin urmare, s-au creat premisele unei analize, unei comparații singulare, fără precedent.

Bancurile epocii, epoca bancurilor

Anii '30 erau caracterizați de autocrația nefericită a bancurilor antifasciste, dar acestea erau tot atât de firești ca și bancurile anilor '50, '70, '90, care ținteau abuzurile socialismului comunist, în special la popoarele central- și est-europene, unde aceste bancuri erau privite drept „reacționare”. Bancurile erau un motiv suficient pentru ca cineva să ajungă condamnat politic și să intre în vizorul poliției secrete; propaganda de partid le reprima, le atenua ascuțimea. În ciuda faptului că repertoriul de bancuri reprezintă o oglindă fidelă a unei epoci, ele nu-și pierd actualitatea odată cu dispariția epocii istorice respective. O parte din bancuri sunt abandonate, dar dacă tema revine în actualitate, atunci bancuri de mult uitare pot reapărea, eventual sub o altă formă.

Bancul este creația cea mai mobilă și cea mai activă din tradiția orală a Europei și în cadrul creației folclorice, bancurile sunt creațiile cele mai noi. Toate acestea se pot ilustra cu succes prin repertoriul de bancuri în cauză.

O tempora, o mores! – spunem când ne gândim la vremurile și la moravurile schimbătoare. Și despre bancurile politice putem afirma că sunt variate. Multe tipuri, dar și mai multe personaje și întâmplări se schimbă în aceste structuri foarte simple, formate din doar unul sau două episoade cu puține personaje, luând în general forma unor dialoguri sau creații epice scurte. Varietatea circumstanțelor (în general condițiile politice, teroarea) îngreunează (au îngreunat) culegerea bancurilor politice. Multe dintre ele rămân neînregistrate. Datele informatorului, dacă nu pentru prezent, măcar pentru viitor, a fost mai

bine sau încă e mai bine să nu fie dezvăluite. Înregistrarea acestor date e deseori schematică și nedetaliată pentru că astfel a fost determinată de condiții, de situație. Clasificarea, în cazul în care am vrea să o facem, s-ar putea referi de multe ori doar la personajele, tematică, structură. Categoria bancurilor politice e vastă, în cadrul ei coexistă toate tipurile de bancuri: bancuri despre sex, bancuri absolute, bancuri cu polițiști etc.

Ele sunt extrem de actuale; schimbările mari intervenite într-un timp scurt sunt arhisuficiente pentru a face ca bancurile politice să-și piardă savoarea. Bancurile epocii ceaușiste sunt în general actuale în locul lor de origine, e drept, într-o măsură mai mică sau mai mare și nu oricare dintre ele.

Bancul politic reacționează extrem de rapid la evenimente. Dacă un eveniment are un efect mai persistent, bancurile respective pot rezista săptămâni și chiar ani de zile. În opinia lui Vilmos VOIGT și Imre KATONA (1974:189, resp. 1980:79), cu cât o epocă este mai dinamică, cu atât va fi mai mare producția de bancuri și invers. E posibil ca Imre KATONA să aibă dreptate, dar cred că asprimea circumstanțelor, gradul de polarizare a epocii e un factor mai decisiv. Viața politică românească de după '89 e mult mai dinamică decât înainte, dar recolta de bancuri e incomparabil mai mică și de mai proastă calitate ca cele din epoca anterioară, caracterizată printr-o polaritate rigidă. După căderea epocii de aur, prosperitatea, numărul bancurilor a scăzut. Acest lucru reiese și din comparația între bancurile din perioada '90-'97 și cele din anii precedenți (ZSIGMOND, 1997:10). Rezultatul colectării efectuate în '98, care, prin temeinicia sa, este comparabilă cu cea făcută de Imre KATONA, mă îndreptățește să constat regresul bancurilor în epoca actuală, în care bancurile sunt însă departe de a fi pe cale de dispariție sau de-a dreptul moarte, în condiții de democrație politică (SZILÁGYI, 1996:49). E adevărat că de la schimbarea regimului funcția de armă politică a bancului e mai puțin importantă, dar e nevoie în continuare de bancuri ca o sursă de bucurie și o formă de protest.

Faptul că un banc e importat, nu-l face să aibă o capacitate de schimbare mai mică: și cule-

gerea mea confirmă acest lucru (de exemplu, poanta „deja s-a născut unul în Ierusalim” e posibil să fi fost inițial aplicată generalului DE GAULLE). O altă opinie a lui Imre KATONA ar trebui luată în seamă și în același timp polemizată, și anume aceea că speciile tradiționale ale folclorului sunt caracteristice pentru adolescența umanității, în timp ce bancul semnifică procesul de maturizare și indică nivelul de conștientizare a maselor. În orice caz, va trebui să ținem cont de această părere. Bancul poate fi privit ca document de epocă, creație de divertisment, ca indiciu al existenței unei nevoi sau ca o glumă critică.

Subliniez că circumstanțele istorice influențează și lumea bancului. În condiții de dictatură, cum a fost epoca ceaușistă, n-au fost tolerate nici cele mai blânde, inocente bancuri politice. Linia politico-ideologică rigidă nu a recunoscut (ca în dictatura mai relaxată din Ungaria acelei perioade) posibilitatea de polarizare ce se ascunde în puterea bancului politic, care ar fi putut fi fructificată și de nepopulara putere. Prin urmare, bancul politic în România și din Uniunea Sovietică a făcut parte din lupta politică în alt mod: era persecutat, era stigmatizat. Savoarea și popularitatea creșteau datorită condiției de fruct oprit a bancului: e adevărat, bancul se extindea rapid, în secret, pe riscul povestitorului, fiind de nestăvilit. Nu cunoștea limite, granițe, le depășea pe toate, a ridiculizat cu succes degradarea și neputința umană, făcând să se evidențieze din plin acea caracteristică a firii umane care este umorul.

Bancurile dovedeau empatia față de cei însetați de mai bine, și suscitau, exacerbau de pildă sentimentele infectate și pretențiile luate în batjocură care se leagă de dreptate și de solidaritate. Nici valoarea documentară a bancurilor nu ar trebui subestimată, în ciuda faptului că societatea de consum contemporană prețuiește funcția de divertisment și de luptă politică a bancului, uitând de faptul că acesta popularizează și o altfel de cultură. Prin etalarea polarizată a unor elemente minore ale vieții sociale, prin forța sugestivă, cu care își prezintă nuanțele unei epoci, bancurile pot ajuta la înțelegerea aprofundată a societății. Pentru că prezintă probleme, datorită caracterului militant, bancurile fac referiri la o ade-

vărată junglă de nereguli, de deformări. Bancurile prin felul problemelor prezentate, prin numărul acestora, cât și prin gradul lor de nuanțare, caracterizează de asemenea o epocă istorică, și anume cu exactitatea și credibilitatea unor veritabile documente. Mi se pare important că bancurile politice au valoare documentară pentru a observa, care sunt problemele arzătoare și proporția acestora într-o anumită epocă.

Motive, teme, personaje

Motivele, temele, deși variate, nu sunt foarte numeroase și ele se axează întotdeauna în jurul unor anumite teme centrale. Înainte de '90, toate bancurile evocă și ridiculizează cultul personalității, dictatura comunistă, privarea de drepturi și încălcarea lor (NICULESCU, 1999: 213–266, SARV, 1997: 97–99 etc.).

Proveniența personajelor

Personajele sunt într-o majoritate covârșitoare bărbați, adulți. Voi efectua această analiză pe baza volumului meu de bancuri (ZSIGMOND, 1997). După ocupație, personajele sunt în ordine: șefi de stat, securiști, polițiști, grăniceri, activiști de partid, profesori, elevi, piloți etc. Urmează personaje cu peste patruzeci de ocupații diferite. Dintr-o categorie specială fac parte: personajul colectiv, de exemplu cei care stau la coadă, precum și statuia lui Mihai Viteazul, ori curentul electric.

Marea majoritate a celor care stau la rând și a participanților la mitinguri, sunt muncitori. O mare parte din acești muncitori sunt foști agricultori. Cei care fac parte din această categorie sunt reprezentați de colectivități, nenea Ion (János), nenea secu. O parte dintre personaje sunt identificate prin vârstă (copil, bătrân), sex (femeie – bărbatul e rareori identificat doar prin simpla denumire de „bărbat”) sau la modul foarte general („cineva”).

Nu lipsesc dintre eroii tipici Móricka (Bulă al maghiarilor), Bulă, Pistike (Ștefănel) și Ițik (evreul). Sunt amintiți mai des decât cei enumerați, nenea Ion și doi șefi de stat: Nicolae CEAUȘESCU și János KÁDÁR. În primele 324 de bancuri politice ale „epocii de aur”, în 168 de

cazuri apar numele a 21 de șefi de stat (inclusiv papa). Nici Dumnezeu (6+2, cu al doilea număr semnalez apariția pasivă sau menționarea în trecere a personajului) și Sfântul Petru (6) nu lipsesc de pe scena bancurilor, dar nici diavolul (4).

Lumea bancurilor nu cunoaște imposibilul, incredibilul. În special pentru că se ridică deasupra situațiilor, lucrurilor, întâmplărilor cele mai imposibile dar reale cu ajutorul umorului. Prin urmare, bancurile sunt mai degrabă șocante, dezolante, tragicomice, decât comice.

Am inventariat 172 de personaje în primele 324 de bancuri. Colecția atinge 2–3000 de bancuri, dacă numărăm și variantele. Numărul personajelor nu e mare, fapt caracteristic pentru bancuri. Și dacă ne gândim la tipurile de personaje și la situațiile tipice, numărul personajelor reale (care nu diferă doar prin nume) nu atinge nici jumătatea numărului amintit. Ca să simplificăm, este vorba deci de cei care suferă, cei care sunt folosiți și cei care se folosesc de ceilalți, precum și de personificările diferitelor instrumente și modalități de acțiune, care apar pe scena bancului politic.

Despre lucrurile abordate în speciile dramatice, epice, lirice, bancurile vorbesc în mod foarte specific, într-o formă scurtă, dialogată, bazându-se pe „explozia” finală, poanta. În continuare, diversitatea autorilor influențează atât forma, cât și conținutul. Se amestecă bancuri cu tematică și de proveniență rurală și urbană. Fără îndoială, intelectualilor le revine un rol important – atât în mediul rural cât și urban – în crearea și difuzarea bancurilor. E de ajuns să ne referim la gradul de cultură care se oglindește în bancuri și la proporția mare de intelectuali din rândurile informatorilor.

Concepția despre lume, mod de reprezentare

Nu putem vorbi nici de o concepție coerentă despre lume, nici despre o concepție politică unitară: în schimb caracterul opoziționist, autoplasarea bancurilor în opoziție e generalizată.

Modul de reprezentare, în măsura în care ține cont de particularitățile genului, se poate spune că e unitar. Scoaterea în relief, polarizarea, etalarea, simplificarea sunt caracteristice. Bancurile analizate se ridică împotriva dictaturii co-

muniste și cultului personalității. Dar ce apără ele? Putem descoperi urme de raliere la o anumită religie sau politică, dar modelul atitudinal ce se desprinde din bancuri este caracterizat de refuzul oricărei politici, ideologii sau religii doctrinare, a tezismului de orice fel. Caracteristica lor de bază este: nimic nu e sfânt, totul se poate critica, cu orice se poate glumi. În aceste creații specifice (în bancurile politice) chiar așa se și întâmplă. Ele sunt o manifestare a eternei opoziții, mereu se opun celor, care într-un domeniu sau altul sunt la putere.

Național și internațional

La caracterul național și internațional al bancurilor politice contribuie adesea situația politică, sistemul social, pe care îl contrazic. Au bancurile ungurești un caracter național specific? Da, au. Au de asemenea un caracter internațional. Cele două caracteristici nu se exclud și, de la caz la caz, în măsuri diferite, ele se impun sau nu. Teme migratoare, poante, împrumuturi de eroi fac ca bancul politic european să aibă un caracter internațional.

Înainte de 1990 am interviuat și informatori necunosători ai limbii maghiare. Consider că, deși bancurile circulau inițial într-o limbă străină, creatorii și propagatorii le simțeau de asemeni ale lor, în parte ca un semn de delimitare față de politica puterii sau față de națiunea aflată la putere. Mai mult, mulți dintre interlocutori priveau aceste creații, respectiv o parte dintre ele, ca pe niște creații naționale (mai ales pe cele legate de soarta minoritarului și a limbii materne, alta decât limba oficială). Acestea din urmă sunt manifestările umorului minoritar, al celor aflați în minoritate națională.

Bancurile sunt caracterizate totodată de ceea ce a fost afirmat despre bancul maghiar în general: sunt de calitate, exploatează la maximum posibilitățile, adaugă un nou nivel la bancul de bază, acumulează poantele multistratificate într-o poantă finală. Totodată, constatăm prezența aspectelor care nu diferențiază, ci înrudesc: prezența accentuată a autoironiei, ca în bancurile politice evreiești, poloneze, cehe și românești.

În ciuda faptului că bancurile cu umor minoritar au la bază caracteristici universal ama-

ne, totuși ele se spun în maghiară, pentru maghiari sau, în orice caz, și pentru ei. În cultura maghiară genul se îmbogățește cu niște culori specifice. Bancul politic maghiar din România se caracterizează prin: teme, care diferă de temele bancurilor din țara mamă și care sunt tratate cu gândirea întortocheată specifică secuilor; îmbogățirea bancurilor cu tente regionale și cu influențe sase, șvabe și românești. În privința proporției bancurilor interne și externe – diferă de experiențele lui Imre KATONA (1977), colecția mea indică o creștere a numărului celor externe; proporția și rolul lor sunt și mai mici dacă luăm în calcul faptul că acestea sunt doar aparent de origine externă. Evident, din exterior, pe noi (maghiarii din România) ne interesează în primul rând Ungaria, care ne este exterioară doar din punct de vedere politic și oficial – mărturie în acest sens ne sunt și bancurile.

Circulația bancurilor

Dezső NAGY scrie în legătură cu o colecție de bancuri antifasciste că acele bancuri n-au ajuns în Ungaria (NAGY, 1977: 187). Dar în colecția mea, de pildă, bancurile 5 și 26 citate de el au echivalente. În primul, locul lui HITLER este luat de CEAUȘESCU, în celălalt, locul lui HORTHY e luat de HITLER (amintind tot de CEAUȘESCU). Acest fapt este o mărturie pentru măsura în care bancul nu respectă funcția coercitivă a granițelor politice. Bancul e fără frontiere, nu numai prin critică, umor, dar și prin varietate.

Limbă, formă

Bancurile din colecția mea în marea lor majoritate au trăit și continuă să trăiască în mai multe variante, transmitându-se pe cale orală, ca niște veritabile creații folclorice. Caracterul național se poate manifesta și în variante. Teme similare se întâlnesc în variante maghiare și românești (Móricka și Bulă) ale acelorași bancuri. Se schimbă doar numele, care figurează în aceste texte (nume de personaje și de locuri).

Din motive geopolitice, marea majoritate a bancurilor maghiare din România conțin nume românești (puțin numeroase, dar frecvent întâlnite).

Problema națională

Tratarea necorespunzătoare a problemei naționale este foarte evidentă în colecție (ZSIGMOND, 1997). Sunt amintite 14 etnii, uneori și cu diferențierile lor regionale (regătean, moldovean, oltean, secui, „csíki”, adică din Ciuc). Există treizeci de referiri la națiunea maghiară, douăzeci la națiunea română.

În majoritatea bancurilor, care definesc o națiune, și într-o parte din acelea, în care întâlnim 23 de tipuri de animale ca personaje, se ironizează insensibilitatea, neînțelegerea față de anumite drepturi ale minorităților naționale, ale acestora, care nu sunt români.

Iată, de exemplu, la ce fel de caracteristici naționale se fac referiri în bancurile maghiarilor din România, cum sunt prezentate diferitele nații și etnii:

Englezul: gentleman, rezervat, rece

Românul: nevoiaș, foarte tolerant când nu e vorba de chestiuni naționale, adaptabil, oportunist, nepretențios, hoț, superficial, infatuat, speriat, simbolul lui e mămăliga (BROMBERGER, 1986: 75); prin Bulă e prezentat foarte descurcăreț, inventiv

Evreul: aflat în dezavantaj, inventiv; stereotipul generalizat, potrivit căruia evreul este în primul rând un afacerist, nu se oglindește în bancurile politice ardelenesti (DUNDES, 1975: 22)

Țiganul: aflat în dezavantaj, obraznic, inventiv, cu noroc schimbător

Maghiarul: aflat în dezavantaj, mai muncitor decât românul, mai curat, ține mai mult la demnitatea sa, rebel, stigmatizat pentru limba lui; **secuiul:** maghiar șiret, aflat într-o situație dezavantajoasă, chiar periculoasă, inventiv, nevoiaș, plin de sine, naționalist

Francezul: fire veselă, se bucură din plin de viață, știe să trăiască bine (DUNDES, 1975: 33, 35, 37)

Rusul: strâmtorat, infestat de idei comuniste, predispus la hoție, nepretențios

Comparațiile din lumea bancului sunt în general polarizate, stereotipe, exagerate. În cazul lor, proveniența și persoana celui care le promovează sunt esențiale. (DUNDES, 1975).

Colecția lui Imre KATONA (1977, 1994) îl prezintă pe maghiar în situații dezavantajoase, dar și avantajoase. Imaginea maghiarului în bancurile maghiarilor din România diferă pentru că diferă și condițiile socio-politice, asta explică în bună măsură faptul că aprecierile prezente în ele nu sunt lipsite de prejudecăți naționale. Manifestarea orgoliului național în bancuri e o apărare împotriva atacurilor suferite. În general, autocaracterizările din bancuri ale maghiarului nu sunt naționaliste (KATONA, 1977: 134).

Motive religioase

În colecția mea se face destul de des referire la religie și biserică. Protestul și direcția acestui protest evidențiază faptul că nici valorile și simbolurile creștine nu sunt scutite de critică, de ironie.

Gruparea

E foarte greu să grupăm tipurile de bancuri: poate cele mai populare sunt cele erotice și cele politice. Bancul politic (în forma ei actuală produs al ultimului secol) vorbește despre proiecția diferitelor relații de putere. Din ce în ce mai mulți oameni intră în jungla politicii (fără ca să aibă cu adevărat un cuvânt de spus) în ultimul timp. Și conform opiniei lui Vilmos VOIGT (1989: 305), cu cât intră mai mulți, cu atât mai mult crește numărul bancurilor politice (apostrofări ironice). În opinia mea, părerea lui Vilmos VOIGT este în conformitate cu realitatea numai în măsura, în care implicarea activă sau pasivă în politică este absolut necesară pentru a da naștere bancurilor politice; consider teoria amintită aplicabilă doar în mod excepțional. E mai importantă realitatea politică și atitudinea, cu care ne raportăm la acea realitate politică. De exemplu, deși în prezent în România se poate face mai multă politică, chiar mult mai multă decât înainte de 1990, colecția de bancuri politice a scăzut sensibil, mai ales pentru că situația politică mai complicată și mai tulburătoare îngreunează aprecierea precisă a acesteia.

Interferențe

În colecția de bancuri care a apărut în 1997, o treime sunt ghicitori, o pătrime sunt calambururi, două bancuri sunt versificate (poezioară, care se spune la udat, de Paști), un banc e un poem în proză, opt seamănă cu fabulele și cam tot atâtea cu anecdotele. E interesant că dintre calambururi (61) nouă presupun cunoștințe de limbă română, unul de limbă latină. Poate subsemnatul nu a călătorit destul și în zone germanofone pentru ca contribuția săsească să fie mai bine oglindită în colecția sa de bancuri. În mod excepțional bancul, care ironizează comerțul statului cu proprii cetățeni (vânzarea de oameni), este de origine săsească sau cel puțin are legătură cu sașii. Îl putem înțelege în concordanță cu realitatea doar dacă pe secuii din bancul respectiv îi înlocuim cu sași.

O bună parte din bancurile politice colectate pot fi incluse și în alte categorii: de exemplu, pot fi totodată erotice, polițiste, sociale, calambururi, bancuri despre ocupații etc. În urma colecțării, am putut verifica principala concluzie la care au ajuns LANDMANN și GAMM, faptul că situația istorică creează tipurile de bancuri (VOIGT 1989: 304). Foarte rar se spuneau în anii '70-'80 în România altfel de bancuri decât politice. Dacă se spuneau totuși, ele se refereau în mod indirect la situația politică. Bancurile erotice erau o reacție la pseudopudoare; bancurile despre polițiști, reacție la severitatea statului polițienesc, îi prezentau pe milițieni ca fiind deficienți din punct de vedere intelectual; și pentru a contrabalansa propaganda așa-zisei jertfe a comunității mitizate: abundau bancurile vieții individuale, în speță bancurile cu soacre (proiecția lipsei de armonie, care afecta până și celele de bază ale societății) și bancurile cu nebuni...

Este oare bancul politic pe cale de dispariție? Nu. În conștiința opiniei publice, chiar și dacă stă ascuns, există un repertoriu constant de bancuri. De obicei se înnoiesc doar atâtea câte sunt cerute de circumstanțe. Genul trăiește mai departe. Situația actuală complicată a societății românești nu e atât de propice pentru crearea bancurilor ca polarizarea evidentă din timpul epocii ceaușiste. În ciuda acestui fapt, bancul

politic e foarte vivace în spațiul nostru, în societatea noastră. Putem considera bancul politic un barometru sensibil la atmosferă, la mediul înconjurător și prin urmare el va rămâne oglinda fidelă, deși polarizată a societății în care se propagă.

Bibliografie

1. BANC, C.–DUNDES, Alan (1986): **First Prize: Fifteen Years! An Annotated Collection of Romanian Political Jokes**. Printed in the U.S.A.
2. BROMBERGER, Christian: **Les blagues ethniques dans le nord de l'Iran**. Cahiers de Litt. Orale nr. 20. 73–101.
3. DUNDES, Alan: **Slurs International: Folk Comparisons of Ethnicity and National Character**. Southern Folklore Quarterly 39, 15–38.
4. KATONA Imre (1974): **A mai városi szóbeli műfajok**. In: **A százéghagyományozás** törvényszerűségei. Redactat de V. VOIGT, Budapest
5. KATONA Imre (1977): **A nevetés szociológiája**. In: **Előmunkálatok a magyarság néprajzához** 1. sz. 168–185.
6. KATONA Imre (1980): **Mi a különbség? Közéleti vicceinkről**. Budapest
7. KATONA Imre (1994): **A helyzet reménytelen, de nem komoly. Politikai vicceink 1945-től máig**. MÓRA, Budapest
8. NAGY Dezső (1977): **Antifasiszta viccegyűjtemény a II. világháború időszakából**. In: **Előmunkálatok a magyarság néprajzához** 1. sz. 186–196.
9. NICOLESCU Grasso, Dana Maria (1999): **Bancurile politice în țările socialismului real**. București
10. SARV, Kadi: **Childrens' Political Anecdotes – Register**. Folklore. Electronic Journal of Folklore, Tartu, vol. 5., 97–172.
11. SZILÁGYI Ákos (1996): **Tetem és tabu. Egy viccbalzsamozó feljegyzései**. Budapest
12. VOIGT Vilmos: **Tréfás és humoros prózaműfajok**. In: DÖMÖTÖR, KATONA, ORTUTAY, VOIGT: **A magyar népköltészet**. Budapest, 186–191.
13. ORTUTAY, Gy. (red.): **Kisepikai prózaműfajok**. In: **A magyar folklór**, Budapest, 283–323.
14. ZSIGMOND Győző (1997): **Három kismacska... Erdélyi politikai viccek 1977–1997**, Budapest

Romániai magyar politikai viccekről

(Kivonat)

A tanulmány a CEAUȘESCU Romániájában terjedő politikai vicceket ismerteti és elemez röviden. A gyűjtés Erdélyben történt, az 1977. évvel kezdődően, elsősorban magyar, de román és német forrásokból is. Ezek a viccek egyféle ellenállást jelentettek, egyféle tiltakozást, ilyen értelemben dokumentumértékűek. Több szempontból azonban, ennek a szóbeli műfajnak a darabjai magára a műfajra vonatkozó ismereteinket is kiegészítik. Így például nem érdektelen az a sajátosságuk, hogy etnikumközi–nemzetközi jellegűek, hiszen egy nemzeti kisebbség humorát képviselik, ez esetben a romániai magyarságét.

About a Collection of Political Jokes

(Abstract)

This study contains a concise presentation and analysis of political jokes from CEAUȘESCU's Romania. The collection was made by the author in Transylvania from 1977 onwards till present day, with the help of (mostly) Hungarian, Romanian and German informants. Forms of resistance, products of an activity of protest, these jokes are a kind of documents too.

From some points of view, these very popular pieces of oral literature complete our knowledge concerning this genre. It is interesting for example their inter-ethnic, international character and the manner how they present a special humour; that of a national minority (in this case, that of Hungarians living in Romania).

Zsigmond Győző

HÁROM KISMACSKA

kettő

közülük

kommunista

Erdélyi
politikai
viccek

1977 – 1997

PONT
Kiadó

